

MIR

Neža Kokot

Prvi razmislek ob besedi mir nas pogosto napelje na predstavo miru kot nasprotju vojne in nasilja. Toda mir ne pomeni vedno zgolj odsotnost brutalnosti, temveč lahko pomeni tudi prisotnost ravnovesja, sožitja in sočutja, tako znotraj človeka kot zunaj njega v naravi in družbi. Po eni strani govorimo o zunanjem miru, svetu brez vojn in nasilja, po drugi strani pa o notranjem miru, ki ga povezujemo z duševnim ravnovesjem, stabilnostjo in občutkom povezanosti.

Mir v svetu ni bil in nikoli ne bo samoumeven. Kljub družbenim prizadevanjem za ohranjanje miru preko pogajanj, sodelovanj, zakonov in različnih mednarodnih dogovorov, bodo konflikti v družbi vedno prisotni. Ti se kažejo preko napetosti med različnimi interesi, v neenakosti in občutkih negotovosti, ki prevevajo sodobno družbo. Zato je mir vedno rezultat truda, dogovorov in preprečevanja napetosti. Ni znak šibkosti, temveč moč, ki izhaja iz sodelovanja, komunikacije in iskanja skupnih rešitev. Družbe so skozi človeško zgodovino poznale različne oblike uravnavanja in vzdrževanja miru, kot so različni rituali in obredi sprav, na primer praznovanja in skupnostne prakse, ki gradijo in vzdržujejo mir (glej Davidheiser 2016). Te prakse hkrati stremijo k povezanosti ljudi in posledično preprečujejo razkol znotraj skupnosti. V zadnjih desetletjih se je pojem miru razširil tudi na področje ekologije (glej Kyrou 2007) in ekonomije (glej Millar 2020), vključuje pravičen odnos do narave, trajnostno rabo virov in enakopravno razdelitev bogastva. V tem primeru lahko govorimo o okoljskem in socialnem miru, brez katerega ni mogoče zagotoviti trajne stabilnosti. V diskusiji o tem, kaj pomeni živeti v miru, se zato vključuje tudi vprašanja ekoloških kriz, podnebnih sprememb in neenakosti med državami.

Pojem notranjega miru pa se je v zahodnem svetu uveljavil šele po 2. svetovni vojni. Gre za idejo, da lahko le posameznik, ki je duševno stabilen, prispeva k stabilnosti družbe. Notranji mir običajno povezujemo z občutkom duševnega ravnovesja, zadovoljstva in sprejemanja samega sebe, s čimer se izogibamo jezi, ljubosumju in razočaranju. Pogosto ga povezujemo s sodobnimi evropskimi

in vzhodnoameriškimi praksami, kot so meditacija, terapija ali skupinsko delo. V resnici ima vsaka kultura svoje načine za doseganje posameznikovega miru, bodisi skozi duhovnost, umetnost, skupnostno življenje ali preprosto spoštovanje do sočloveka (glej Fry idr. 2021).

Ko se sprašujemo o pomenu miru za družbo, se moramo zavedati tudi pojmov strukturnega in kulturnega nasilja. Strukturno nasilje pomeni neenakosti, vgrajene v družbene sisteme, torej v zakone, institucije in pravila, ki nekatere skupine postavljajo v slabši položaj. Kulturno nasilje pa se kaže v prepričanjih, ideologijah in simbolih, s katerimi družba upravičuje to neenakost: gre za situacije, ko je diskriminacija predstavljena kot nekaj normalnega ali celo obveznega. Ti dve obliki nasilja sta tesno povezani, saj se kulturne predstave pogosto potrjujejo skozi strukture oblasti, hkrati pa družbene institucije vplivajo na to, kako razumemo, kaj je sprejemljivo in kaj ne (glej Farley in Flota 2017).

Vraščanje, ki se nam ob vsem napisanem lahko poraja je, ali je mir res zgolj odsotnost nasilja ali tudi prisotnost nečesa večjega, kot so pravičnost, enakost in sožitje. V zahodnem svetu se pogosto poudarja, da mir pomeni zgolj varnost in stabilnost. V evropskem prostoru ga še posebej povezujemo z idejami francoske revolucije o svobodi, enakosti in bratstvu. Na tej točki se nam ponuja premislek o evrocentričnem pogledu na mir, ko skušamo svojo predstavo o miru prenesti na druge. Za nekatere družbe mir ni le konec konflikta, ampak proces, v katerem se različne skupine nenehno učijo sobivanja. Bistveno je, da mir pomeni tudi ustvarjanje pogojev za dostojno življenje vseh ljudi na svetu.

Tudi vsakodnevno lahko ljudje sodelujemo pri ohranjanju miru, čeprav se tega morda ne zavedamo. To lahko storimo z razumevanjem in spoštovanjem sočloveka.

Posebno vlogo pri gradnji in izražanju miru ima tudi umetnost. Različni simboli, kot so bela golobica, oljčna vejica ali krog, predstavljajo pomen sožitja in upanja. Umetnost v širšem smislu, kot so glasba, ples, pripovedovanje zgodb, literatura in film, nam dajejo moč za izražanje in krepitev različnih socialnih vezi. Opozarjajo na trpljenje nekaterih ljudi ter nas hkrati spodbujajo k razumevanju in povezovanju. Umetniška dela so lahko orodje za dokumentiranje nasilja, lah-

ko pa delujejo tudi kot prostor za refleksijo in zdravljenje skupnosti.

Če ponovno razmislimo o definiciji miru, ugotovimo, da enotne definicije ni. Mir ni le končno stanje, temveč proces. Ta proces vključuje stalno prizadevanje za ravnovesje in enakovrednost med posameznikom in družbo, v kateri živi, ter okoljem, ki ga obdaja. Mir moramo razumeti tudi v kontekstu različnih družb in kultur, ki si na svoj način predstavljajo doseganje skladnosti in sožitja – nekaterim pomeni politični kompromis, drugim razumevanje in sočutje, spet tretjim pa kulturni proces, ki se nikoli zares ne zaključi.

Viri in literatura:

- Davidheiser, Mark.** 2006. Rituals and Conflict Transformation: *An Anthropological Analysis of the Ceremonial Dimensions of Dispute Processing*, spletni vir: <https://www.beyondintractability.org/essay/rituals-and-ceremonials> [13. 10. 2025].
- Farley, John E. in Flota, Michael W.** 2017. Culture and Social Structure, *Sociology*, spletni vir: <https://doi.org/10.4324/9781315527611> [13. 10. 2025].
- Fry, Douglas P., Souillac, Geneviève, Liebovitch, Larry, idr.** 2021. Societies within peace systems avoid war and build positive intergroup relationships, *Humanities & Social Sciences Communications* 8 (17), spletni vir: <https://doi.org/10.1057/s41599-020-00692-8> [13. 10. 2025].
- Kyrou, Cristos.** 2007. Peace Ecology: An Emerging Paradigm in Peace Studies, *International Journal of Peace Studies* 12 (1), str. 73 - 92, spletni vir: <https://www.thefreelibrary.com/> [13. 10. 2025].
- Millar, Gearoid.** 2020. Hidden Interactions in the Economics of Peace and Conflict, *Economic Anthropology* 7 (1), str. 150 - 152, spletni vir: <https://doi.org/10.1002/sea2.12168> [13. 10. 2025].

Ilustracije prispevala: Naja Ražem